

REPORTER ÎN VIAȚA TEATRALĂ

Teatrul Național din Timișoara sau Povestea unui covor fermecat

Cine se scoală de dimineață

Învățați de demult cu ideea că teatrul trăiește mai ales în partea a doua a zilei, atunci când își pregătește măștile, decorul, scena, pentru magia întâlnire de fiecare seară, intrăm în clădirea care adăpostește Teatrul Național din Timișoara înainte de ora 8 și rămânem surprinși. Reporterul nu are nici un merit în această performanță; de vină e doar mersul trenurilor, dar dacă tot e în situația să fie harnic, el nu se poate opri să constate.

Nicolae Precupescu e pe baricade de la ora 6, a avut un mărunț „protocol” la

„Răceala” de Marin Sorescu în regia lui Emil Reus

gară, rezolvat cu mașina proprie, care e și bușită și nu-i merge nici electromotorul. Cum s-a descurcat, e treaba lui. La noi în teatru, zice el, sarcinile se execută nu se discută.

La 8 fix, regia de scenă e reprezentată în hol prin neobositul Adrian Berzescu, din 1950 în teatru, de câțiva ani pensionar, care n-are somn de peste 4.500 de spectacole. Pină la ora 10, când va începe reprezentația specială, dedicată elevilor din clasele mici, va intra de câteva ori în biroul directorului pentru a o ține la curent cu pulsul sălii. E atât de priceput, exact și riguros încât dă senzația unui excelent actor care joacă de zeci de ani același rol. Teatrul e o boală, zice nea Berzescu, cum să te mai lecuiști la bătrânețe de ea?

La 8,30, Gina Haiduc, Anca Chișoiaș și mai sus-pomenitul Nicolae Precupescu, organizatori de spectacole, se retrag în biroul lor pentru deconturi, pentru socoteli, pentru telefoane și pentru încă o mie de alte sarcini care nu intră în statutul de funcțiuni, dar fac parte de mulți ani din obligațiile morale ale unor buni organizatori de spectacole.

Cine se scoală de dimineață descoperă, între altele, că din biroul directorului a dispărut covorul. El joacă, de mai multă vreme, în **Trei surori**. Abia azi, în locul covorului bun și frumos a apărut o dublură, cam ștearsă și cam decolorată, ca orice dublură. Provine, mi se spune, de la un restaurant, și în consecință emană încă arome tipice. Pe acest covor am stat de vorbă despre ce este astăzi teatrul din Timișoara. Evident, nu ca la un divan oriental, ci în stil european, pe scaune, în jurul unei mese. Insist asupra stilului european deși la prima vedere el nu se prea mariază cu amintitul covor oriental. Mai mult de atât, vă propun să revenim la acest covor, ceva mai încolo. Atunci când el va începe să funcționeze în calitate de covor fermecat. Deocamdată e ora 9 și toată lumea care are treabă e în teatru.

Cu amintirile facem comparații

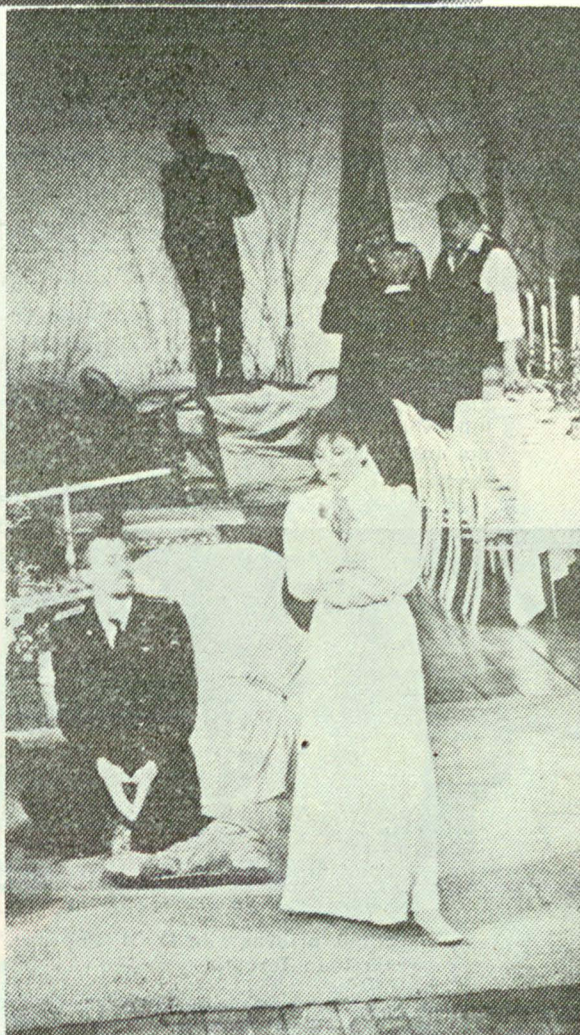
Banatul a fost recunoscut dintotdeauna pentru viața lui muzicală, zice Lucia Nicoră, de zeci de ani directoarea Teatrului Național din Timișoara, al cărei soț chiar justifică afirmația, fiind un apreciat dirijor de cor, al Filarmonicii. Mi-aduc aminte că acum douăzeci de ani cine lua un bilet la Operă trebuia să ia, obligatoriu, și un bilet la teatru. Omul lua biletul, că n-avea încotro, dar de dus se

„Regele Lear“ de Shakespeare...

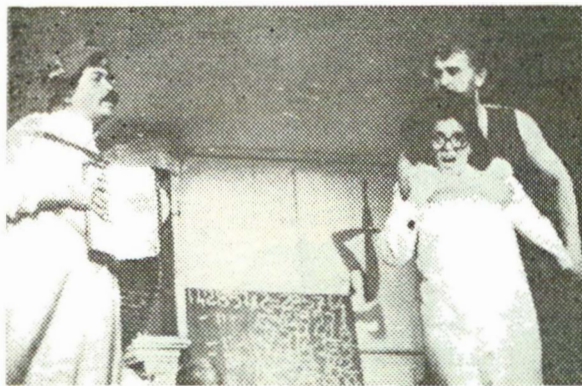
...„Trei surori“ de A. P. Cehov...

...și „Un bărbat... o femeie“ de Ion Băieșu, toate trei în regia lui Ioan Jeremia

ducea, evident, unde-i făcea plăcere, Adică la operă. Astăzi această problemă nu există, vreau să spun că nu mai simțem în situația de a proceda așa, de a face politică culturală cu sîla. Teatrul are publicul său, iar spectacolele bune le jucăm întotdeauna cu casa închisă.

Cum era acum zece ani, cînd ați venit în teatru? Cum să fie, ca la început. Aproape întreg colectivul îmi era ostil, trupa îmbătrînită, blazată, coterii și cancan-uri mărunte îi compuneau viața. Mi-au trebuit vreo doi ani ca să înțeleg și să cunosc. Abia după aceea am început să acționez. La început, i-am socotit pe toți niște nebuni. Mă refer la actori. Acum am o cheie pentru fiecare. Și, evident, nu mai socot că avem nebuni în teatru. Sînt o sentimentală, de felul meu, țin la oamenii cu care lucrez, dar asta nu înseamnă că nu sînt o persoană fermă. Cultiv relațiile civilizate, de respect. Atmosfera e dictată de calitatea muncii. Și cum eu cred că toată lumea la noi se străduiește să facă treabă bună, înseamnă că atmosfera e bună. Mă bucur foarte mult că actorii s-au îmbogățit, în acest interval, cu un sentiment al demnității profesiei. Și, de asemenea, că stagiunea de anul trecut a fost considerată de critica de specialitate drept o stagiune-eveniment. La această poziție am ajuns prin promovarea valorilor durabile ale spiritualității naționale, prin dezbateră în colectiv a pozițiilor repertoriale, prin folosirea unor regizori capabili să realizeze montări în stare „să spună ceva“ (ai noștri, dar și din afară — Visarion, Manea, alții), prin disciplină și dăruire, prin înțelegerea misiunii teatrului. Acum, că am ajuns unde am ajuns, totul e să ținem pasul cu noi înșine și, de ce nu, cu cei mai buni decît noi.

„Dalbul pribeag“ de D. R. Popescu, regia Ioan Ieremia

Doi regizori împotriva mentalității de supporter

Emil Reus e de 28 de ani la Timișoara. Ioan Ieremia, de 14. Primul a ajuns aici purtat de valurile victii și a rămas, cum spune el, nu pentru comodități cotidiene ori facilități existențiale, ci pentru că aici se poate face treabă. Al doilea a fost repartizat la Timișoara, la terminarea institutului, și a obținut, în această perioadă, destule distincții ca să se poată socoti un regizor matur, stăpîn pe unelte meseriei. Amîndoi sînt împotriva mentalității de supporter „ă la Poli“ și au ținut să sublinieze asta. Nu din patriotism local credem că facem treabă bună, ci pentru că ceea ce facem, în sine, reprezintă ceva. De la cel mai slab spectacol al lui Reus (**Vicieniile lui Scapin**, montat acum vreo douăzeci de ani) și pînă la cel mai bun (**Ascensiunea lui Arturo Ui...**, apreciat drept o originală ieșire din canoanele brechtiene) e un drum pe care regizorul îl datorează Timișoarei, atmosferei serioase de muncă de aici, faptului că firea sa a găsit, în acest colectiv, spațiul potrivit să se exprime.

Deși mai puțin dependent de context, Ioan Ieremia a realizat cele mai bune spectacole ale carierei sale aici. E de ajuns doar să ne referim la **Dalbul pribeag** ori la **Regele Lear**, primul — încununat cu numeroase premii în „Gala dramaturgiei românești actuale“, al doilea — un spectacol de o viziune originală. Ambiționează o integrală Mazilu, va monta, în actuala stagiune, un **Murdoch (Trei săgeți)**, are argumente care justifică orgoliul profesional și, mai ales, face o generoasă pledoarie pentru actorul din provincie, mai aplecat asupra profesiunii sale, mai profund, pentru că trăiește printre mai puține tentații decît actorul din București.

Sîntem, acum, într-o situație pozitivă: aceea de a ne apăra prestigiul. Credem că lucrul acesta nu se poate face bine decît atacînd. Evident, poziții mai înalte. Am sintetizat aici punctele de vedere ale celor doi regizori. Sună a tactică de fotbal, dar nu cred că e greșit formulat. De multe ori judecățile cele mai simple, mai limpezi, ne ajută să înțelegem lucrurile cele mai complicate. Din acest punct de vedere, teatrul timișorean are de cișligat.

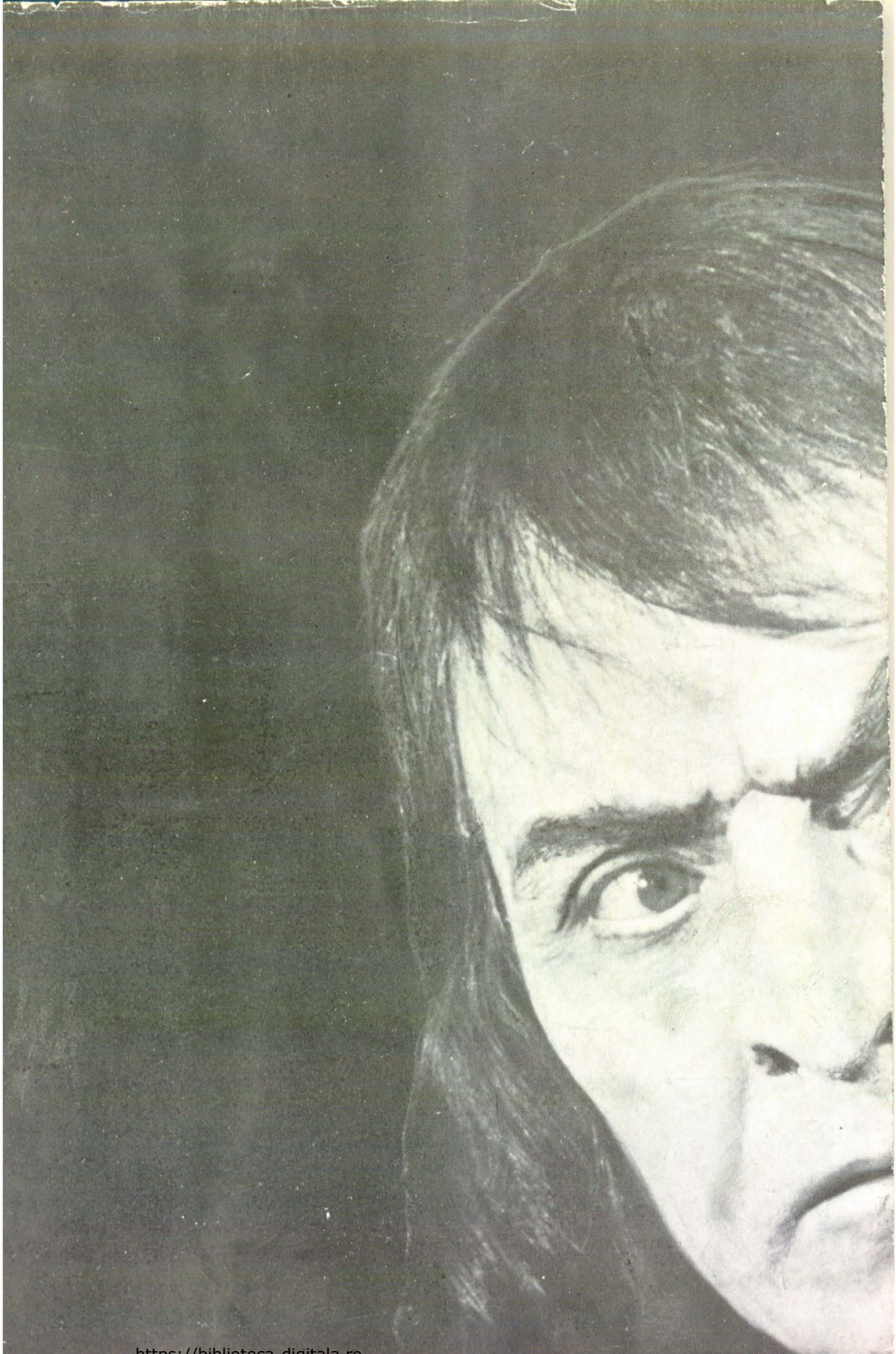
Portret colectiv, pe bază de liste

O dragoste nebună, nebună, nebună de Tudor Popescu; **Goana de Paul Ioachim**; **Valiza cu fluturi de Iosif Naghiu**; **Noțiunea de fericire de Dumitru Solomon**;

TEATRUL

**DOCUMENTE
ALE TEATRULUI
ROMÂNESC**

Domide contraatacă de Tudor Popescu ; Complicații conjugale de A. De Herz ; Virstele dragostei de Tudor Mușatescu și Sică Alexandrescu ; Mobilă și durere de Teodor Mazilu ; Un bărbat... o femeie de Ion Băeșu ; Alice în țara vacanței, adaptare de Gheorghe Stana după texte poetice pentru copii ; Regele Lear de William Shakespeare ; Dalbul pribeag de D. R. Popescu ; Răceala de Marin Sorrescu de A. P. Cehov ; Commedia dell'arte, adaptare de Gh. Stana după texte originale ; O zi de odihnă de Valentin Kataev — premieră ; Bogdan Dragoș de Mihai Eminescu — premieră ; O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale — premieră ; Mielul turbat de Aurel Baranga — premieră ; Trei săgeți de Iris Murdoch — premieră ; Ia un cal și zboară cu el de Titel Constantinescu — premieră.

Simpla lectură a acestei casete repertoriale dovedește ambițiile teatrului la care ne referim, faptul că el urmează — în continuare — un program trasat, în liniile sale de forță, încă de acum câțiva ani. Concretizarea acestei direcții e treaba de căpătii a unui colectiv care nu aștează vedete ci o mare seriozitate, ca primă vedetă. Și mai sînt și altele : profesionalism, originalitate și gust, spiritul de sacrificiu. N-am vrea să se înțeleagă de aici că trupa timișoreană e o trupă de anonimi. Fără șansa de a avea Televiziunea în poartă și studiourile Buftea peste gard, actorii timișoreni s-au dăruit în totalitate scenei lor — chiar cu riscul de a fi mai puțin cunoscuți de o țară întreagă. Merită să-i cunoașteți, pe unii sînt sigur că-i cunoașteți. Iată deci trupa timișoreană, în alcătuirea ei de la sfîrșitul anului 1988 : Lucia Nicoară, director, Ioan Ieremia, Emil Reus, regizori, Emilia Jivanov și Virgil Miloia, scenografi, Mariana Voicu și Doina Popa, secretariat literar ; regia tehnică este asigurată de Elena Nafalenco și Adrian Chirilă, suflorii sînt Maria Buzoianu și Georgeta Modinschi ; maestrul de lumini se numesc Iosif Pente, Jiva Tănău și Zoltán Tatár, iar electroacusticianul e Eugen Obrad, Machiajul e asigurat de Maria Weitmann, recuzita de Zorica Filip și Etelka Király, costumiere sînt Elisabeta Tatár și Eugenia Crămu, Echipa de mașiniști : Lazăr Nica, Desanca Chirilă, Constantin Oproiu, Vasile Kriška, Vasile Burdea, Dorin Pralea, Florin Bălan și Marius Galetar. Pe organizatorii de spectacole i-am amintit deja. Și acum, cei 27, cei care — seară de seară — poartă publicul timișorean și de aiurea prin lumea de fantasmă, vis și adevăruri a teatrului lumii noastre : Vladimir Jurăscu, Miron Nețea, Robert Linz, Alexandrina

Seculianu, Sandu Simionică, Irene Fiamann-Catalina, Victor Cîmbru, Aurora Simionică, Luminița Stoianovici, Margareta Avram, Daniel Petrescu, Camil Georgescu, Alexandru Ternovits, Romeo Bărbosu, Ovidiu Grigorescu, Ștefan Sasu, Eugen Moțățeanu, Gheorghe Stana, Mircea Belu, Traian Buzoianu, Ioan Haiduc, Horia Ionescu, Larisa Mureșan, Adela Radin Janto, Cristian Cornea, Victoria Codricel, Ana Ionescu. Am vaga senzație că lista, așa cum am primit-o, respectă ordinea de pe statul de funcțiuni : acum nu cred că are vreo importanță ordinea în care sînt recuți actorii. Importantă, în teatru, e ordinea pe scenă.

Epilog, în care reapare covorul fermecat

Nu cred că se poate face mare caz din faptul că un director a cedat covorul din biroul său pentru ca un spectacol de teatru să aibă o nuanță în plus mai la locul ei. Dar faptul în sine, chiar mărunț, are locul lui în povestea relațiilor umane, poartă pe care se întemeiază, la urma urmei, bunul mers al treburilor într-un colectiv. Nu cred că se poate face mare caz nici din faptul că doi regizori, cei ai teatrului, se respectă reciproc, că duc — cum s-ar spune — o politică solidară cu interesele teatrului. Nu cred că vom face gaură în cer nici dacă spunem că toți pensionarii teatrului continuă să vină la teatru, adică să-l ajute. Toate aceste lucruri au intrat de mult în fondul principal de stări și sentimente care leagă teatrul de oameni și oamenii de o mare pasiune. Dar cred că ideea cu covorul trebuie păstrată. Asociați ideile de demnitate și ideii de respect față de o nobilă profesiune, imaginea vehiculului fermecat începe să se compună.

Pe un covor pe care îl țese de ani de zile, adunînd la un loc toate motivele care l-ar putea face fermecat, adică seriozitate, dăruire, disciplină, competență, ta lent, trupa timișoreană s-a ridicat mult deasupra condiției de teatru de provincie alcătuind un miracol, singurul pe care se bazează teatrul acela de a face spectatorii să privească, seară de seară, iluziile pe care le întrușipează, ca și cum ar fi viața cea mai adevărată. Și dacă au reușit înseamnă că și este.

Mihai TATULICI